

บทที่ ๔
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง

อ.อริคม อินทุภูติ
ผู้พิพากษาศาลฎีกา

จุดที่ 4

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

- การตรวจสอบทางการเมือง
 - กระบวนการยุติธรรม ถัดมาไม่ไว้วางใจ
- การตรวจสอบทางอาญา
 - ระบบศาลปกติ vs ระบบศาลพิเศษ
- การตรวจสอบทรัพย์สิน
 - การยื่นบัญชีทรัพย์สิน
 - คดีรั่วรัยผิดปกติ
- การตรวจสอบจริยธรรม

2

การตรวจสอบทางอาญา

- ระบบศาลปกติ :
(ใช้ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญาอยู่แล้ว+ มีวิธีพิจารณาเหมือนคดีอาญาทั่วไป อาจเริ่มคดีที่ศาลต่างชั้นกัน)
 - ศาลชั้นต้น : เยอรมนี อิตาลี โปรตุเกส อังกฤษ
 - ศาลอุทธรณ์ : เบลเยียม
 - ศาลฎีกา : สเปน เนเธอร์แลนด์
 - ศาลรัฐธรรมนูญ : ออสเตรีย

3

■ ระบบศาลพิเศษ :

- ฝรั่งเศส : The Court of Justice of the Republic องค์คณะประกอบด้วย ส.ส. ๖ คน + ส.ว ๖ คน และผู้พิพากษาศาลฎีกา ๓ คน รวม ๑๕ คน
- กรีซ : The Special Court องค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ๗ คน + ผู้พิพากษาศาลปกครองสูงสุด ๖ คน รวม ๑๓ คน
- ฟินแลนด์ : The High Court of Impeachmentประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานศาลอุทธรณ์ (๓ คน) และสมาชิกรัฐสภา (๕ คน) รวม ๑๐ คน

4

การตรวจสอบทางอาญา
ก่อนรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐

จำเลยที่ ๑ เรียกรับเงินจำนวนห้าล้านบาท เพื่อดำเนินการให้ผู้เสียหายได้รับสิทธิเข้าพื้นที่ป่าสงวนเนื้อที่ประมาณ ๑ แสนไร่ ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา เหตุเกิดระหว่างวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ถึงวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๐๕ ขอให้ลงโทษตามป.อาญา มาตรา ๘๓, ๘๖, ๙๐, ๙๑, ๑๔๓, ๑๔๙, ๑๕๗

คดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๘๔/๒๕๑๐

จำเลยที่ ๑ พลเอกสุรจิตฯ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร
จำคุก ๑๕ ปี (ป.อ. ม.๑๔๙)
จำเลยที่ ๒ คุณหญิงน้อมจิตรา
ภริยา จำคุก ๑๐ ปี (ม.๑๔๙ + ม.๘๖)
จำเลยที่ ๓ นางจำรูญฯ คนสนิท
ภริยา จำคุก ๑๐ ปี (ม.๑๔๙ + ม. ๘๖)

องค์คณะผู้พิพากษา :
นายสัญญาธรรมศักดิ์
นายจิตติ ลิ้มมณี
นายโพยม เลขานันท์

5

การตรวจสอบทรัพย์สิน
ก่อนรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐

- ยึดทรัพย์จอมพลสฤษดิ์ฯ ๖๐๘,๕๕๑,๒๗๖.๖๒ บาท (ม.๑๗ ธรรมนูญ ปี ๒๕๐๒)
- ยึดทรัพย์จอมพลถนอมฯ ๔๐๐ ล้านบาทเศษ (ม.๑๗ ธรรมนูญ ปี ๒๕๑๕)

• ยึดทรัพย์พล.อ.ชาติชาย กับพวกรวม ๑๐ คน จำนวนเงินประมาณ ๑,๖๐๐ ล้านบาท (โดยประกาศคณะ ร.ส.ช.ฉบับที่ ๒๖) ศาลฎีกายกคำร้อง

• คดีรั่วรัยผิดปกติ
พล.อ.อำนาจฯ อดีตปลัดกระทรวงกลาโหม ๖๙,๗๖๗,๓๘๐.๒๗ บาท (ฎ.๒๑๙/๒๕๓๙)

6

ระบบศาลปกครองเมืองในฝรั่งเศส : ต้นแบบศาลปกครองเมืองไทย

๑. ศาลอาญาชั้นสูง (the High Court of Justice หรือ Haute Cour de Justice)

- มีอำนาจพิจารณาคดีที่ประธานาธิบดี ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานทรยศต่อชาติ (high treason)
- สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นผู้กล่าวหา แต่ละสภาต้องแยกกันลงมติโดยมติต้องเห็นชอบเหมือนกัน และต้องได้คะแนนเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกแต่ละสภา
- ได้สวนข้อเท็จจริงโดยองค์คณะได้สวนประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ๕ คน
- องค์คณะพิจารณาพิพากษาคดีประกอบด้วย ส.ส. ๑๒ คน และ ส.ว. ๑๒ คน
- คำพิพากษาของศาลนี้เป็นที่สุด
- รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ลงวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ เปลี่ยนอำนาจหน้าที่ของศาลนี้ให้เป็นองค์การถอดถอนประธานาธิบดี (impeachment) โดยองค์คณะประกอบด้วย ส.ส. และ ส.ว. ทุกคน

๒. ศาลอาญาแห่งสาธารณรัฐ (The Court of Justice of the Republic หรือ Cour de Justice de La Republic)

- มีอำนาจพิจารณาคดีที่รัฐมนตรี ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
- เริ่มคดีโดยการยื่นข้อกล่าวหาต่อคณะกรรมการพิจารณาข้อกล่าวหา ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลฎีกา ๓ คน ศาลปกครองสูงสุด ๒ คน และ ศาลบัญชี ๒ คน
- ถ้าคณะกรรมการดังกล่าวเห็นว่า มีมูลพอจะฟ้องร้อง จะส่งเรื่องไปยังคณะกรรมการได้สวนซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาศาลฎีกา ๓ คน เพื่อได้สวนพยานในเมืองต้น
- ถ้าคณะกรรมการได้สวนเห็นว่า คดีมีมูล จะส่งเรื่องไปยังองค์การประจําศาลฎีกาเพื่อนำคดีขึ้นสู่ศาลแห่งนี้ เพื่อให้ องค์คณะที่มาจากสภาผู้แทนฯ ๖ คน วุฒิสภา ๖ คน และผู้พิพากษาศาลฎีกาอีก ๓ คน พิจารณาพิพากษาคดีต่อไป
- จุดชนวนได้เกิดหาข้อกล่าวหาหมายต่อศาลฎีกาซึ่งต้องพิจารณาโดยที่ประชุมใหญ่
- ประธานาธิบดี Emmanuel Macron ประกาศเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐ ว่า จะยกเลิกศาลนี้

ข้อถกเถียงในสมาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ปี ๒๕๕๐ ประเด็น : ควรมีสถาปัตยกรรมแผนกคดีอาญา หรือไม่

ฝ่ายที่เห็นว่าไม่ควรมี

- ขัดต่อหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญ
- ไม่มีการตรวจสอบโดยศาลที่สูงกว่า

ฝ่ายที่เห็นว่าควรมี

- นักการเมืองต่างจากประชาชน เพราะมีอำนาจ
- องค์คณะใหญ่ + ผู้พิพากษาประสมการณีกว่า ๓๐ ปี

ผลประชาพิจารณ์: กวรมี ๘๕,๒๓๖ คน VS ไม่ควรมี ๖,๕๕๓ คน

ระบบกล่าวหา

- ศาลต้องเป็นกลาง คู่ความมีหน้าที่เสนอความจริงต่อศาล
- เครื่องคิดกับ ก.ม.วิธีพิจารณาความและการได้มาซึ่งพยาน
- มีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์ให้แก่จำเลย
- รับฟังแต่พยานหลักฐานที่เสนอต่อหน้าศาล
- นายความมีบทบาทมากกว่าระบบได้สวน

ระบบได้สวน

- ศาลมีบทบาทในการค้นหาความจริงมากกว่าระบบกล่าวหา
- เน้นการค้นหาความจริงเป็นสำคัญ
- หลักยกประโยชน์ฯ ไม่นำมาใช้ เว้นแต่พยายามทุกทางแล้ว
- พยานหลักฐานที่ไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลก็รับฟังได้
- นายความมีบทบาทน้อยกว่าระบบกล่าวหา

คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๑. คดีอาญา
๒. คดีร่ำรวยผิดปกติ
๓. คดีตั้งใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ
๔. คดีคณะกรรมการ ป.ป.ช. กระทำความผิดเสียหาย

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ และพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) ถึง (๔)

๑. คดีอาญา

ประเภทคดีที่อยู่ในอำนาจ

- ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ (๑) และพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑) : ได้แก่
 - มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่
 - จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย

ความหมายของคำว่า ทูจจริตต่อหน้าที่

- (๑) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่
 - (๒) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น
 - (๓) ใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกระทำการอันเป็นความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทูจจริตต่อหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญาหรือตามกฎหมายอื่น
- (พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔)

ตัวอย่าง : ความผิดทางอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลนี้

- (๑) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ - ป.อาญา มาตรา ๑๔๗ ถึงมาตรา ๑๖๖
- (๒) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม - ป.อาญา มาตรา ๒๐๐ ถึงมาตรา ๒๐๓
- (๓) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทูจจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น เช่น
 - พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๔๒ (ม.๑๓)
 - กฎหมายว่าด้วยการมีผลประโยชน์ทับซ้อน
 - กฎหมายว่าด้วยการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ
 - ความผิดฐานฟอกเงินที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานทูจจริตต่อหน้าที่หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมายอื่น หรือความผิดอันอื่นเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ

เทียบเคียงพ.ร.บ.จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๑ (๑) และ (๒)

คดีอาญา

บุคคลที่อยู่ในอำนาจของศาลนี้

- (๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
 - (๒) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
 - (๓) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
 - (๔) ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน
 - (๕) ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน
 - (๖) ผู้ให้สินบน
- บุคคลตาม (๑) ถึง (๔) เป็นไปตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐(๑)
 - บุคคลตาม (๕) และ (๖) เป็นไปตามมาตรา ๑๐ (๓)

ความหมายของคำว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เฉพาะตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ ๖.๔ (๑)

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น นอกจาก (๑) (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

(พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔)

ความหมาย :
ข้าราชการการเมืองอื่น ตามร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ (๖)

ข้าราชการการเมือง
ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ ม. ๔(๘)-(๒๐)

ความหมาย :
ข้าราชการการเมืองรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามร่าง พ.ร.บ. ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๔ (๗)

ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง
ตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ. ๒๕๔๔ ม. ๗(๑)-(๒๔)

ข้าราชการการเมืองตามพ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการการเมือง พ.ศ.๒๕๓๕ ม.๔ (๘) - (๒๐)

- (๘) ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี (๑๗) เลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง
- (๙) ที่ปรึกษารองนายกรัฐมนตรี (๑๘) ผ.ช.เลขานุการรัฐมนตรีกระทรวง
- (๑๐) ที่ปรึกษารัฐมนตรีและรัฐมนตรีสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๑) เลขานุการนายกรัฐมนตรี
- (๑๒) เลขานุการรัฐมนตรีทบวง
- (๑๓) รองเลขานุการนายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง
- (๑๔) โฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๕) ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีทบวง
- (๑๖) รองโฆษกประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๗) เลขานุการรมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี
- (๑๘) ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

รวม ๑๓ ตำแหน่ง

ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามพ.ร.บ.ระเบียบ

ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๙๒ (๑) - (๒๔)

- (๑) ที่ปรึกษาประธานรัฐสภา (๒) ที่ปรึกษารองประธานรัฐสภา
- (๓) ที่ปรึกษาประธานสภาผู้แทนฯ (๔) ที่ปรึกษาประธานวุฒิสภา
- (๕) ที่ปรึกษารองประธานสภาผู้แทนฯ (๖) ที่ปรึกษารองประธานวุฒิสภา
- (๗) ที่ปรึกษาผู้นำฝ่ายค้านฯ (๘) โฆษกประธานสภาผู้แทนฯ
- (๙) โฆษกประธานวุฒิสภา (๑๐) โฆษกผู้นำฝ่ายค้านฯ
- (๑๑) เลขานุการประธานรัฐสภา (๑๒) เลขานุการรองประธานรัฐสภา
- (๑๓) เลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ (๑๔) เลขานุการประธานวุฒิสภา

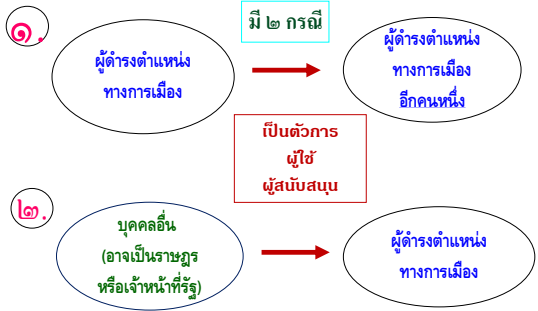
ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามพ.ร.บ.ระเบียบ

ข้าราชการฝ่ายรัฐสภา พ.ศ.๒๕๕๔ ม.๙๒ (๑) - (๒๔)

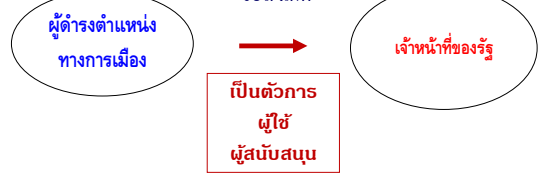
- (๑๕) เลขานุการรองประธานสภาผู้แทนฯ (๑๖) เลขานุการรองประธานวุฒิสภา
- (๑๗) เลขานุการผู้นำฝ่ายค้าน (๑๘) ผู้ช่วยเลขานุการประธานรัฐสภา
- (๑๙) ผู้ช่วยเลขานุการรองปร.รัฐสภา (๒๐) ผู้ช่วยเลขานุการประธานสภาผู้แทนฯ
- (๒๑) ผู้ช่วยเลขานุการ ปร.วุฒิสภา (๒๒) ผู้ช่วยเลขานุการรองปร.สภาผู้แทนฯ
- (๒๓) ผู้ช่วยเลขานุการ รองปร.วุฒิสภา (๒๔) ผู้ช่วยเลขานุการผู้นำฝ่ายค้าน

รวม ๒๔ ตำแหน่ง

ลักษณะ : ตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน

ข้อสังเกต

(๒) หากไม่มีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ไม่อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๑๔/๒๕๕๒)

อม.๑๔/๕๒

คดีพล.อ.ธรรมวัรกิจย์

คำฟ้อง : จำเลยที่ ๑ (รวมว.กลางใหม่) ร่วมกับจำเลยที่ ๒ (นักเคลื่อนไหวทางการเมือง) ใช้ จ้าง วาน จำเลยที่ ๔ (พนักงานของสำนักงาน กกต.) ให้นำข้อมูลสมาชิกพรรคการเมืองหนึ่งที่ยังไม่ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบไปแก้ไขเปลี่ยนแปลงในฐานข้อมูลของนายทะเบียนพรรคการเมืองโดยมิชอบ แล้วจำเลยที่ ๔ ร่วมกับจำเลยที่ ๓ และที่ ๕ กับพวกกระทำการดังกล่าว

คำขอ : ขอให้ลงโทษตามพ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การของรัฐฯ พ.ศ.๒๕๑๒ ม.๖ . ๑๑ ป.อาญา ม.๓๓, ๘๓, ๘๔, ๘๖ ฯลฯ

- ระเบียบ ๒๕๕๐ ม.๒๗๕ ๖.๒ และ พ.ร.ป. วิ.อม.๒๕๔๒ ม.๔ (๒) ต้องเป็นการกระทำในฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. หรือข้าราชการการเมืองอื่น แต่คดีนี้โจทก์กล่าวหาว่า จำเลยที่ ๔ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่โดยมีจำเลยที่ ๑ และที่ ๒ ร่วมกันใช้ จ้าง วาน
- ไม่ปรากฏการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ในฐานระมว.กลางใหม่
- สำนักงานคณะกรรมการ ก.ก.ต. ซึ่งจำเลยที่ ๔ สังกัด ไม่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาลที่มีจำเลยที่ ๑ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ในฐานะฝ่ายบริหารที่จะกำกับดูแลหรือควบคุมสั่งการใดๆ ได้อีกด้วย
- มูลคดีตามฟ้องจึงไม่อยู่ในความหมายของการกระทำความผิดของตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ในการกระทำความผิดอาญาของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลฎีกาฯ ไม่ประทับฟ้อง และให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

**ผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง** → **ข้อสังเกต** → **บุคคลอื่น
(อาจเป็นราษฎร
หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ)**

เป็นตัวการ
ผู้ใช้
ผู้สนับสนุน

(๓) หากมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้องกับ อยู่ในอำนาจศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ (อ.ม.๒/๒๕๕๑)

25

อ.ม.๒/๒๕๕๑ นายวัฒนา อัครเวม จำเลย
รรมช.มหาดไทย + รรมต.ประจำสำนักนายกฯ

ข้อหาที่ ๑
ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบบังคับซื้อที่ดินที่เป็นที่ได้รับการประกาศเป็นท้องที่ขยะสาธารณะจำนวน ๑,๙๐๐ ไร่ จากราษฎร

ข้อหาที่ ๒
ใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจูงใจและเป็นผู้ให้เจ้าพนักงานที่ดินออกโฉนดโดยมิชอบรวม ๕ แปลง

คำพิพากษา :
ข้อหาที่ ๒ ผิด ป.อาญา ม.๑๔๙ จำคุก ๑๕ ปี

คำพิพากษา :
ข้อหาที่ ๑ ยกฟ้อง

26

**ผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมือง** → **ข้อสังเกต** → **บุคคลอื่น
(อาจเป็นบุคคลธรรมดา
หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ)**

เป็นตัวการ
ผู้ใช้
ผู้สนับสนุน

(๔) กรณีมีการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นผู้ใช้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ ฟ้องผู้ถูกใช้ที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาฯ ได้ (อ.ม.๑๑/๒๕๕๓, อ.ม.๑๒/๒๕๕๓, อ.ม.๑๓/๒๕๕๓)

27

อ.ม.๑๑/๒๕๕๓ คดีของเจ้าหน้าที่ใช้ในคดีคลองด่าน

จ.ล.ที่ ๑ หน.ฝ่ายรังวัด
จ.ล.ที่ ๒ หน.งานรังวัด
จ.ล.ที่ ๓ ช่างรังวัด
จ.ล.ที่ ๔ นักวิชาการที่ดิน
จ.ล.ที่ ๕ ปลัดอำเภอ
จ.ล.ที่ ๖ กำนัน

ข้อกล่าวหา
นายวัฒนาใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบข่มขืนใจหรือจูงใจและเป็นผู้ใช้จำเลยทั้งหมดกับพวก ซึ่งเป็นผู้ถูกใช้ให้ร่วมกันปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของตนโดยมิชอบฯ

คำพิพากษายกฟ้อง คดีขาดอายุความ

28

ข้อสังเกต : กรณีผู้ให้สินบน

พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๐ " ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีดังต่อไปนี้
(๓) ... รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลตาม (๑) หรือ (๒) เพื่อจูงใจให้กระทำการไม่กระทำการ หรือประวิงการกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่

ถ้อยคำตอนท้ายของมาตรา ๑๐ (๓) คือตัวบทประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๔ ที่ว่าด้วยความผิดของผู้ให้สินบน

29

**การดำเนิน
กระบวนการพิจารณา
คดีอาญา
ในศาลฎีกา
แผนกคดีอาญาฯ**

- การเลือกองค์คณะฯ
- การยื่นคำฟ้อง
- วันนัดพิจารณาครั้งแรก
- การตรวจพยานหลักฐาน
- การไต่สวนพยานหลักฐาน
- การพิพากษาคดี
- การอุทธรณ์

30

๑. การเลือกองค์คณะผู้พิพากษา

เมื่อมีการยื่นฟ้องคดีต่อศาล ให้ประธานศาลฎีกาเรียกประชุมใหญ่เพื่อเลือกผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาจำนวนเท่าคนเป็นองค์คณะผู้พิพากษาโดยให้เลือกเป็นรายคดี (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๑๑ วรรคหนึ่ง)

ผู้พิพากษาในคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

องค์คณะผู้พิพากษา:

ผู้พิพากษาในศาลฎีกาซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาหรือผู้พิพากษาอาวุโสซึ่งเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา ให้ทำหน้าที่พิจารณาคดีนั้นๆ (มาตรา ๑๑ ว.หนึ่ง)

ผู้พิพากษาเจ้าของสำนวน:

หนึ่งในองค์คณะที่ได้รับเลือกจากองค์คณะฯ ให้เป็นเจ้าของสำนวน มีอำนาจมาตรา ๑๔

- ดำเนินการตามมติของคณะฯ
- ออกคำสั่งในทางที่มีได้เป็นการวินิจฉัยคดี เมื่อได้รับความเห็นชอบจากองค์คณะอีก ๒ คน

ผู้พิพากษาประจำแผนก: ผู้พิพากษาที่ประธานศาลฎีกาแต่งตั้ง มีอำนาจปฏิบัติงานที่จำเป็นระหว่างยังไม่มียกองค์คณะ (มาตรา ๙ ว.สอง)

การเลือกองค์คณะผู้พิพากษา

- การถอนตัวจากการรับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาต้องมีเหตุสมควร ต้องแถลงต่อที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาก่อนลงคะแนน และที่ประชุมใหญ่ต้องลงมติว่าจะให้ถอนตัวหรือไม่ โดยมติของที่ประชุมใหญ่ให้เป็นที่สุด (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๑๑ วรรคสอง)
- การเลือกองค์คณะฯ ต้องลงคะแนนลับ หากคะแนนเท่ากันให้ปธ.ศาลฎีกาจับสลาก (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๑๑ วรรคสาม)

ความคุ้มกันขององค์คณะผู้พิพากษา

- ระหว่างการพิจารณาคดี ห้ามมีคำสั่งให้ไปทำงานที่ศาลอื่นนอกศาลฎีกา (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๑๑ วรรคสี่) และ
- การเปลี่ยนแปลงสถานะของผู้พิพากษาที่ได้รับเลือกเป็นองค์คณะผู้พิพากษาไปเป็นผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา ไม่กระทบถึงการที่ผู้นั้นจะปฏิบัติหน้าที่เป็นองค์คณะผู้พิพากษาต่อไป (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๑๑ วรรคเจ็ด)

การเลือกองค์คณะผู้พิพากษาใหม่

- หากองค์คณะคนใดพ้นจากหน้าที่ตาม ม.๑๒ (คือพ้นจากการเป็นข้าราชการตุลาการ ไปดำรงตำแหน่งอื่น ถอนตัวเพราะเหตุมีการคัดค้าน หรือมีเหตุอันสมควรและที่ประชุมใหญ่อยู่ภายใต้ถอนตัว) หรือมีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุจำเป็นอื่นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ (เป็นการถาวร) ให้เลือกผู้พิพากษาเข้ามาแทนที่มีอำนาจเช่นเดียวกับผู้พิพากษาที่ตนเข้ามาแทน (ม.๑๑ วรรคห้า)
- ในกรณีมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในวันนัดเป็นการชั่วคราว หากผู้พิพากษาในองค์คณะคงเหลือไม่น้อยกว่าเจ็ดคน ให้ถือว่าผู้พิพากษาเท่าที่มีอยู่เป็นองค์คณะพิจารณาคดีต่อไปได้ เว้นแต่การทำคำสั่งที่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดคดีหรือทำคำพิพากษา (ม.๑๑ วรรคหก)

การคัดค้านองค์คณะผู้พิพากษา

- ต้องยื่นคำร้องต่อศาลก่อนเริ่มการไต่สวนพยานหลักฐาน เว้นแต่ผู้คัดค้านสามารถแสดงต่อศาลได้ว่ามีเหตุสมควรที่ทำให้ไม่สามารถคัดค้านก่อนหน้านั้น
- คำสั่งขององค์คณะฯ ที่ยอมรับหรือยกคำคัดค้านเป็นที่สุด
- ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการคัดค้านผู้พิพากษามาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๑๑)

๒.การยื่นคำฟ้อง

การยื่นคำฟ้อง: อำนาจฟ้อง

- ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา
(๑) อัยการสูงสุด
(๒) คณะกรรมการป.ป.ช. ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำหนด

(พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาม.๒๓)

37

การยื่นคำฟ้อง : กรอบเวลา

- เมื่อคณะกรรมการป.ป.ช.มีมติว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ มีพฤติการณ์ทุจริตต่อหน้าที่หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย คณะกรรมการป.ป.ช.ต้องส่งรายงาน ส่วนงานที่ได้รับมอบหมายหลักฐาน และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่มามีมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป (พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๗๖)
- เมื่ออัยการสูงสุดได้รับสำนวนคดีต้องดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับสำนวน (พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๗๗ วรรหนึ่ง)

38

กรณีอัยการสูงสุดเห็นต่างกับคณะกรรมการป.ป.ช.

- ในกรณีอัยการสูงสุดเห็นว่าส่วนการได้ส่วนยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้แจ้งคณะกรรมการป.ป.ช.โดยระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์ให้ครบถ้วนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ได้รับเรื่อง
- ในกรณีนี้ อัยการสูงสุดและคณะกรรมการป.ป.ช.ต้องตั้งคณะทำงานฝ่ายละเท่ากันโดยมีผู้แทนของแต่ละฝ่าย ฝ่ายละไม่เกินห้าคน ภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากอัยการสูงสุดเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ รวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่ส่วนการได้ส่วนครบถ้วนสมบูรณ์แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง เพื่อส่งให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อไป (พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ม.๗๗ วรรคสอง)

39

- ในกรณีคณะกรรมการร่วมไม่อาจหาข้อยุติได้ ให้คณะกรรมการป.ป.ช.ดำเนินการต่อไปตามที่เห็นสมควร โดยจะยื่นฟ้องเองก็ได้ แต่ในกรณีที่คณะกรรมการป.ป.ช.เห็นสมควรฟ้องคดี คณะกรรมการป.ป.ช.ต้องดำเนินการฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความ แต่ต้องไม่ช้ากว่าเก้าสิบวัน นับแต่วันที่หากข้อยุติไม่ได้ (ม.๗๗ วรรคสาม)
- ในคดีที่คณะกรรมการป.ป.ช.ยื่นฟ้องคดีเอง ห้ามมิให้พนักงานอัยการรับแก้ต่างคดีให้แก่จำเลย (ม.๗๗ วรรคห้า)
- ระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามมาตรานี้ หากมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการป.ป.ช.อาจขยายออกไปได้ แต่ต้องไม่เกินครึ่งหนึ่งของระยะเวลาที่กำหนดไว้ (ม.๗๗ วรรคเจ็ด)
- การฟ้องคดีเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามที่กำหนดในมาตรานี้ย่อมกระทำไม่ได้ถ้าได้ฟ้องภายในอายุความ (ม.๗๗ วรรคท้าย)

40

การยื่นคำฟ้อง : คดีกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท

- ในการฟ้องคดีอาญาสำหรับการกระทำอันเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบทและบทใดบทหนึ่งอยู่ในอำนาจของศาล ให้ศาลรับพิจารณาพิพากษาข้อความผิดข้อใดข้อหนึ่งด้วย (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๔ วรรคหนึ่ง)
- ในกรณีที่พบว่าศาลอื่นรับฟ้องคดีในข้อหาความผิดอาญาหรือจากการกระทำความผิดกรรมเดียวกับการกระทำผิดความผิดที่มีกรณียื่นฟ้องคดีตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ต้องโอนคดี โดยให้ถือว่าการสอบสวนพิจารณาได้ดำเนินการไปแล้วในศาลอื่นก่อนมีคำพิพากษาไม่เสียไป เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๔ วรรคสอง)

41

การยื่นคำฟ้อง : ผลต่ออายุความ

- ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เมื่อได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ให้อายุความสะดุดหยุดลง (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๕ วรรคหนึ่ง)
- ในกรณีผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีไปในระหว่างถูกดำเนินคดีหรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล มิให้นับระยะเวลาที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยหลบหนีนั้นรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๕ วรรคสอง)
- ในกรณีมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกแล้ว จำเลยหลบหนีไปในระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๕ วรรคสาม)

42

การยื่นคำฟ้อง : รูปแบบของคำฟ้อง

- ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ
- มีข้อความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- มีความเป็นกลางกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่ หรือจงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย และต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่ากระทำความผิด
- พร้อมทั้งชี้ช่องพยานหลักฐานให้ชัดเจนเพียงพอที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ส่วนข้อเท็จจริงต่อไปได้มาตรา ๒๕ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๖ วรรคหนึ่ง)

43

การยื่นคำฟ้อง : หลักเกณฑ์การฟ้องคดี

- **ฟ้องไม่ถูกต้อง** ศาลมีคำสั่งโจทก์แก้ไขให้ถูกต้องได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๒๖ วรรคสาม)
- การฟ้องคดีอาญาต่อศาลนี้**ไม่ต้องไต่สวนมูลฟ้อง** (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๒๖ วรรคสี่)

44

กระบวนการในวันยื่นฟ้อง : กรณีปกติ (มีตัวผู้ถูกกล่าวหา)

- ให้จำเลยมาหรือคุมตัวมาศาล
- โจทก์ส่งสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ป.ช. หรือคณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี พร้อมสำเนาอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาลเพื่อให้เป็นหลักในการพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐาน
- ศาลอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๖ วรรคสอง)

45

กระบวนการในวันยื่นฟ้อง : กรณีผู้ถูกกล่าวหาหลบหนี

- ในการยื่นฟ้อง อัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการป.ป.ช.ต้องแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหา มาศาลในวันฟ้องคดี
- ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาล และอัยการสูงสุดหรือคณะกรรมการป.ป.ช. มีหลักฐานแสดงต่อศาลว่า
 - ได้เคยมีการออกหมายจับผู้ถูกกล่าวหาแล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวมา หรือ
 - เหตุที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลเกิดจากการประวิงคดี หรือ
 - ผู้ถูกกล่าวหาไม่มาศาลตามนัดโดยไม่มีเหตุแก้ตัวอันสมควรให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา แม้ไม่ปรากฏผู้ถูกกล่าวหาต่อหน้าศาล (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๗)

46

กระบวนการภายหลังประทับรับฟ้องโดยไม่มีตัว

- ในกรณีที่ศาลประทับรับฟ้องไว้โดยไม่มีตัวและศาลได้ส่งหมายเรียกและสำเนาฟ้องให้จำเลยทราบโดยชอบแล้ว แต่จำเลยไม่มาศาล ให้ศาลออกหมายจับจำเลย (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีฯ ม.๒๘ ๖.หนึ่ง)
- ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกรณีคดีหรือจับกุมจำเลยต้องรายงานผลการติดตามจับกุมเป็นระยะตามที่ศาลกำหนด (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีฯ ม.๒๘ ๖.หนึ่ง)
- หากไม่สามารถจับจำเลยได้ภายในสามเดือนนับแต่วันออกหมายจับให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีได้โดยไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีฯ ม.๒๘ ๖.สอง)
- กรณีดังกล่าวไม่ตัดสิทธิจำเลยที่จะตั้งทนายความมาดำเนินการแทนตน (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีฯ ม.๒๘ ๖.สอง)

47

การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย : Trail in absentia

- กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Right) หรือ ICCPR ข้อ 14 (3) d ระบุว่า ในคดีอาญานั้น บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีต่อหน้าตน (To be tried in his presence, ...)
- ประเทศที่ใช้ระบบไต่สวนที่**ทำได้** เช่น ฝรั่งเศส อิตาลี เนเธอร์แลนด์ ประเทศที่**ทำไม่ได้** เช่น เยอรมนี ออสเตรเลีย สเปน โปรตุเกส
- ในคดี *Mbenge V Zaire* (1977) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสากล (Human Right Committee) วางหลักว่า ตามข้อ 14 (3) d หากจำเลยปฏิเสธที่จะใช้สิทธิดังกล่าวเอง เช่น ไม่ยอมมาศาล หรือหลบหนีคดีไปเอง การพิจารณาคดีอาญาลับหลังจำเลยก็สามารถทำได้ ถ้ามีการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับสภาพแห่งความผิดที่ถูกกล่าวหา วันเวลาและสถานที่ที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาให้จำเลยทราบ ให้จำเลยมีเวลาเตรียมตัวในการต่อสู้คดีพอสมควร และเปิดโอกาสให้จำเลยมาศาลเพื่อต่อสู้คดี และต่อมาในคดี *Maleki V Italy* (1996) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสากลยืนยันหลักการดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง

48

การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย : *Trail in absentia*

- ปี 2007 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสากลออก General Comment ฉบับที่ 32 ว่า ในกรณีที่มีคำพิพากษาให้บุคคลต้องรับโทษอาญาลับหลังจำเลย หากมีข้อเท็จจริงใหม่อันแสดงให้เห็นชัดเจน (conclusively) ว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปโดยไม่ชอบ (miscarriage of Justice) บุคคลนั้นย่อมมีสิทธิขอให้พิจารณาคดีใหม่ (ex novo) ได้ ตามข้อ 14(6) ของ ICCPR
- ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป มีคำวินิจฉัยในคดี *Krombush c/ France 13 ก.พ. 2001* ว่า การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในฝรั่งเศสที่คดีสิทธิไม่ให้นายจำเลยเข้าแก้คดี (contumace) ขัดต่อหลักการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม ตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1950 และในปี 2002 ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาฝรั่งเศสก็มีคำวินิจฉัยว่า การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยที่หลบหนี โดยที่ไม่ให้ออกสหมายจำเลยที่มาศาลต่อสู้คดีแทนจำเลย ขัดแย้งกับสิทธิของจำเลยที่จะได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและสิทธิที่จะมีหมายหมายของจำเลย

49

การพิจารณาคดีลับหลังจำเลย : *Trail in absentia*

- การพิจารณาคดีลับหลังจำเลยในฝรั่งเศสปัจจุบัน ให้สิทธิพยานความเข้ามาคู่ต่อสู้คดีแทนจำเลย และหากจำเลยถูกจับหรือปรากฏตัวต่อศาลภายในกำหนดอายุความ คำพิพากษาถือเป็นโมฆะและต้องพิจารณาคดีใหม่ แต่จำเลยอาจยอมรับคำพิพากษาและสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีใหม่ได้
- คดี *Krombush c/ France (13 ก.พ. 2001)* มีข้อเท็จจริงว่า จำเลยต้องหาว่าฆ่าคนตาย หลังเกิดเหตุจำเลยหลบหนีไปเยอรมนี ศาลฝรั่งเศสพิจารณาคดีลับหลังจำเลยและพิพากษาลงโทษจำเลย ภายหลังศาลมีคำพิพากษา ทางการฝรั่งเศสขอให้เยอรมันส่งตัวจำเลยเป็นผู้ร้ายข้ามแดน ทางการเยอรมันปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่า การพิจารณาคดีพิพากษาคดีลับหลังจำเลยของศาลฝรั่งเศสขัดต่อหลัก *due process* อันเป็นเหตุแห่งการปฏิเสธคำขอส่งตัวเป็นผู้ร้ายข้ามแดนของเยอรมัน (และประเทศต่างๆในยุโรป) ญาติของผู้ตายว่าจ้างคนไปลักพาตัวจำเลยจากเยอรมนีมามอบให้ทางการฝรั่งเศส มีการพิจารณาคดีของจำเลยใหม่ และศาลฝรั่งเศสมีคำพิพากษาลงโทษจำเลยอีกครั้ง

50

กรณีจำเลยมาศาลระหว่างในการพิจารณาคดีโดยไม่มีตัวจำเลย

- การพิจารณาคดีที่ไม่ได้กระทำต่อหน้าจำเลย ไม่เป็นการตัดสิทธิจำเลยที่จะมาศาลเพื่อต่อสู้คดีในเวลาใดก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษา แต่การมาศาลดังกล่าวไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีได้กระทำไปแล้วต้องเสียไป (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๘ ๖.สาม)

51

การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่

- ในคดีศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย และมีคำพิพากษาว่าจำเลยกระทำผิด ความผิด ถ้าภายหลังจำเลยมีพยานหลักฐานใหม่ที่ต้องทำให้ข้อเท็จจริงเปลี่ยนแปลงไปในสาระสำคัญ จำเลยจะมาแสดงตนต่อศาลและยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้รื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ แต่ต้องยื่นเสียภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา และให้ศาลมีอำนาจสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลในกรณีเช่นนี้ให้เป็นที่สุด
- ในกรณีที่ศาลสั่งรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ให้ดำเนินการตามมาตรา ๑๑ แต่ผู้พิพากษาในองค์คณะผู้พิพากษาต้องไม่เคยพิจารณาคดีนั้นมาก่อน
- การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ไม่มีผลให้การไต่สวนและการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีที่ได้ทำไปแล้วต้องเสียไป
- การดำเนินการในการรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๒๘)

52

กระบวนการภายหลังประทับรับฟ้องโดยมีตัวจำเลย

- เมื่อศาลมีคำสั่งประทับรับฟ้องแล้ว ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยและนัดคู่ความมาศาลในวันนัดพิจารณาคดีครั้งแรก (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๓๓ วรรคหนึ่ง)
- นับแต่วันที่จำเลยรับสำเนาฟ้อง จำเลยมีสิทธิขอตรวจและคัดสำเนาเอกสารในส่วนการไต่สวนของคณะกรรมการป.ช. (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๓๓ วรรคสอง)

53

การยื่นคำฟ้อง : ผลของคำสั่งประทับฟ้อง

- เมื่อศาลประทับรับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาซึ่งดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๑๐ (๑) กรรมการ ป.ช. หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น
- ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง หรือคำพิพากษานั้นมีผลให้ผู้ใดพ้นจากตำแหน่ง ไม่ว่าจะมีการอุทธรณ์ตามหมวด ๖ อุทธรณ์หรือไม่ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา หรือวันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๑๗)

54

หลักเกณฑ์การถอนฟ้อง

- เมื่อศาลประทับรับฟ้องแล้ว ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้ถอนฟ้อง เว้นแต่จะได้รับความว่าหากไม่อนุญาตให้ถอนฟ้องจะกระทบกระเทือนต่อความยุติธรรม (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ ม.๓๐)

55

การจับ คမ်းขัง และปล่อยชั่วคราว

- คณะกรรมการป.ป.ช. ผู้ได้ส่วนอิสระ หรืออัยการสูงสุด อาจร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับหรือหมายขังผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย หากมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๒๒ วรรคหนึ่ง)
- ในกรณีที่มีการฟ้องคดีแล้ว ไม่ว่าจะมีการคุมขังจำเลยมาก่อนหรือไม่ ให้องค์คณะผู้พิพากษาพิจารณาดังเหตุอันควรคุมขังจำเลยและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควรหรือปล่อยชั่วคราวจำเลยนั้นก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๒๒ วรรคสอง)

56

การหนีประกันเป็นความผิดอาญาอีกฐานหนึ่ง

- ในการดำเนินคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยซึ่งหลบหนีไประหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าเป็นการหลบหนีไปในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งจำหน่ายคดีหรือไม่ก็ตาม ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามหรือจับกุมจำเลยรายงานผลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๓๒ วรรคหนึ่ง)
- ความผิดตามวรรคหนึ่งไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยนั้นมีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๓๒ วรรคสอง)

57

๓. วันนัดพิจารณาครั้งแรก

- องค์คณะฯ อ่านอริบายฟ้องและถามคำให้การจำเลย (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาฯ ม.๓๓ วรรคสาม)
- หากจำเลยให้การปฏิเสธหรือไม่ให้การ ให้ศาลกำหนดวันตรวจพยานหลักฐานล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๓ วรรคสาม)
- ในกรณีจำเลยมิได้มาศาลในวันนัดพิจารณาครั้งแรกไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้ถือว่าจำเลยปฏิเสธ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๓ วรรคสาม ตอนท้าย)
- กรณีจำเลยให้การรับสารภาพ แม้ข้อหาที่นำกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำให้จำคุกน้อยกว่าห้าปี หรือโทษสถานที่ไม่เกินจำคุก ศาลอาจเรียกพยานมาเพื่อสอบสวนถึงพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดจนกว่าจะพอใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริงก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๓ วรรคท้าย)

58

การยื่นบัญชีระบุพยาน

- โจทก์และจำเลยต้องยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลพร้อมสำเนาในจำนวนที่เพียงพอก่อนวันพิจารณาตรวจพยานหลักฐานไม่น้อยกว่า ๗ วัน (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๔ วรรคหนึ่ง)
- การยื่นบัญชีระบุพยานเมื่อล่วงพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งจะกระทำได้อต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะผู้พิพากษา เมื่อมีเหตุสมควรแสดงได้ว่าไม่สามารถทราบถึงพยานหลักฐานนั้น หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดี (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๔ วรรคสอง)

59

๔. การตรวจพยานหลักฐาน

- วันตรวจพยานหลักฐาน โจทก์และจำเลยต้องส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลเพื่อให้อีกฝ่ายหนึ่งตรวจสอบ เว้นแต่องค์คณะผู้พิพากษาจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เนื่องจากสภาพและความจำเป็นแห่งพยานหลักฐานนั้น หลังจากนั้นโจทก์จำเลยต้องแถลงแนวทางการเสนอพยานหลักฐานต่อองค์คณะผู้พิพากษา (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๕ วรรคหนึ่ง)
- เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แม้จำเลยจะมีได้ยื่นบัญชีระบุพยานตามมาตรา ๓๔ หรือมิได้ส่งพยานเอกสารและพยานวัตถุต่อศาลตามวรรคหนึ่ง เพราะเหตุที่จำเลยไม่มีศาลและไม่มีทนายความ หรือแม้โจทก์จำเลยจะมีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานไว้ หรือมีการโต้แย้งพยานหลักฐานภายหลังวันตรวจพยานหลักฐาน องค์คณะผู้พิพากษาจะได้อ่านหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมก็ได้ (พ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๕ วรรคสอง)

60

๕. การไต่สวนพยานหลักฐาน

- การพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวนโดยให้ศาลมีอำนาจค้นหาความจริง ไม่ว่าจะ เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้
- และในการวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริง ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ
- แม้ว่าการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดเคลื่อนไปจาก ขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่ คู่กรณีฝ่ายอื่นคู่ความในการได้แย้งคัดค้านพยาน หลักฐานนั้นแล้ว เพื่อให้ได้ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น
- ทั้งนี้ ตามแนวทางและวิธีการตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

(พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฯ พ.ศ. ๒๕๖๒ วรรคหนึ่ง)

61

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- การพิจารณาของศาลต้องเป็นไปโดยรวดเร็วตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญและข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา
- ทั้งนี้ โดยนำสำนวนการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือของ คณะผู้ไต่สวนอิสระ แล้วแต่กรณี เป็นหลักในการพิจารณา
- และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลอาจมีอำนาจไต่สวนหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้

(พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๖ วรรคสอง)

62

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- ในการปฏิบัติหน้าที่ ศาลมีอำนาจเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจาก บุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำ ตลอดจนขอให้ศาลอื่น พนักงาน สอบสวน หน่วยราชการ หน่วยงานอื่นของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วน ท้องถิ่น ดำเนินการไต่เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธี พิจารณาฯ ม.๖ วรรคสาม)
- ศาลมีอำนาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่มอบหมาย ในการให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลที่ใช้การ พิจารณาพิพากษาคดีได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๖ วรรคท้าย)

63

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- ศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไต่สวนพยานหลักฐานต่อเนื่องติดต่อกันไป จนกว่าจะเสร็จการพิจารณา เว้นแต่จะมีเหตุสุดวิสัยหรือเหตุจำเป็นอันไม่อาจ ก้าวล่วงได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๑๕)
- หาก อสส. หรือคณะกรรมการ.ป.ช. รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องเกรงว่า พยานหลักฐานที่อาจต้องอ้างอิงในภายหลังจะสูญหายหรือยากแก่การนำมา ไต่สวนในภายหลัง อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งไต่สวนพยานหลักฐานนั้นไว้ ทันทีก็ได้ หากยื่นคำร้องก่อนการยื่นฟ้อง ให้ผู้พิพากษาประจำแผนกเป็น ผู้พิจารณา ทั้งนี้ พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนดังกล่าวให้รับฟังเป็น พยานหลักฐานได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๑๖)

64

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- ระยะเวลาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ หรือใน กฎหมายอื่นที่บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้นำมาใช้ บังคับ หรือในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา หรือตามที่ศาลกำหนด เมื่อศาล เห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความมีคำขอ ศาลอาจยื่นหรือขยายได้ตามความจำเป็น และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๑๗ วรรค หนึ่ง)
- ในกรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือบกพร่องทางวิธีพิจารณาเกิดขึ้น ให้ศาลอาจสั่งให้ คู่ความซึ่งคำเป็นกระบวนการพิจารณาไม่ถูกต้อง ดำเนินกระบวนการพิจารณาให้ ถูกต้องได้ภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่ศาลเห็นสมควรกำหนด ทั้งนี้ เพื่อ ประโยชน์แห่งความยุติธรรม (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๑๗ วรรคสอง)

65

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- ศาลฯต้องกำหนดวันเริ่มไต่สวนให้โจทก์และจำเลยทราบล่วงหน้าไม่น้อย กว่า ๗ วัน (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๑๖)
- การพิจารณาและไต่สวนพยานหลักฐานให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่ มีความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะสำคัญ ให้ศาลมีคำสั่งให้ พิจารณาเป็นการลับได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๑๖ ๖.หนึ่ง)
- เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร เพื่อให้การพิจารณาเป็นไปโดยไม่ชักช้า ศาลมีอำนาจไต่สวนพยานหลักฐานลับหลังจากจำเลยได้ในกรณีดังต่อไปนี้ (๑) จำเลยไม่อาจมาฟังการไต่สวนพยานหลักฐานได้เนื่องจากความ เจ็บป่วยหรือมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ เมื่อจำเลยมีทนายและ จำเลยได้รับอนุญาตจากศาลที่จะไม่มาฟังการพิจารณาและสืบพยาน

66

(๒) จำเลยเป็น **นิติบุคคล** และศาลได้ออกหมายจับผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นแล้ว แต่ยังไม่จับตัวมาได้

(๓) จำเลย **อยู่ในอำนาจศาล** แล้ว แต่ได้หลบหนีไปและศาลได้ออกหมายจับแล้วแต่ยังไม่จับตัวมาได้

(๔) ในระหว่างพิจารณาหรือไต่สวน ศาลมีคำสั่งให้จำเลยออกจากห้องพิจารณาเพราะเหตุ **ขัดขวางการพิจารณา** หรือจำเลยออกไปจากห้องพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาล

(๕) จำเลย **ทราบวันนัดแล้วไม่มาศาล โดยไม่มีเหตุอันสมควร** หรือศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องไต่สวนพยานหลักฐานไต่ในชั้นนั้นโดยไม่เลื่อนคดี

กรณีตาม (๓) ในกรณีที่ต้องมีการส่งหนังสือ คำสั่ง หรือหมายอาญาของศาลให้ส่งไปยัง **ทายาทความ** ของจำเลยแทน

(พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๑ วรรคสอง)

67

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- ในการไต่สวนพยานบุคคล
 - ให้ **องค์คณะสอบสวนพยานบุคคลเอง** โดยแจ้งให้พยานทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งจะทำการไต่สวน
 - แล้วให้พยานเบิกความโดยวิธีแถลงด้วยตนเองหรือตอบศาล
 - แล้วจึงอนุญาตให้โจทก์จำเลยถามเพิ่มเติม(พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๗ วรรคหนึ่ง)
- การถามพยานจะใช้ **คำถามนำ** ตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๗ ๒.๒)
- หลังจากคู่ความถามพยานตามวรรคหนึ่งแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดถามพยานอีก เว้นแต่จะได้ **รับอนุญาต** จากศาล (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๗ วรรคสาม)

68

การไต่สวนพยานหลักฐาน

- ศาลอาจขอให้ **ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ** มาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้ความทุกฝ่ายทราบและให้โอกาสคู่ความตามสมควร ในอันที่จะขอให้เรียกผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญฝ่ายตนมาให้ความเห็นโต้แย้งหรือเพิ่มเติมความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๔)
- เมื่อการไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จสิ้น โจทก์จำเลยมีสิทธิ **แถลงปิดคดี** ของตนภายในเวลาที่ศาลกำหนด (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๔๐ วรรคหนึ่ง)

69

๖. การพิพากษาคดี

- องค์คณะผู้พิพากษาทุกคนต้อง **ทำความเห็น** ในการวินิจฉัยคดีเป็นหนังสือโดยลับ พร้อมทั้งต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้วจึงลงมติ โดยถือเสียงข้างมาก
- คำสั่งที่เป็นวินิจฉัยคดีหรือคำพิพากษาของศาล ให้เปิดเผยโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ส่วนความเห็นในการวินิจฉัยคดีขององค์คณะบุคคลให้เปิดเผยโดยวิธีการในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๒๐)
- คำสั่งที่เป็นวินิจฉัยคดีหรือคำพิพากษาของศาล ต้องมีเหตุผลในการวินิจฉัยทั้งในปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย รวมทั้งการดำเนินการกับทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๒๑)

70

การพิพากษาคดี

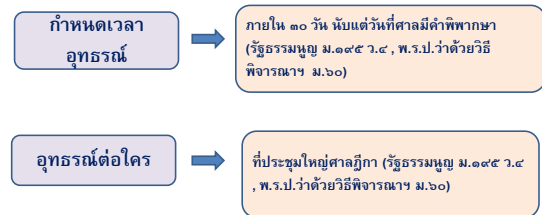
- องค์คณะต้องมีคำพิพากษาและอ่านในศาลโดยเปิดเผยภายใน **๓๐ วัน** นับแต่วันเสร็จการพิจารณา
- หากจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้วไม่มาฟังคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้ศาล **อ่านคำพิพากษาลับ** หลังได้ และให้ถือว่าจำเลยได้ฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นแล้ว (พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๒ วรรคสอง)
- ในกรณีที่เป็นการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย เมื่อศาลนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ไปประกาศแจ้งการนัดฟังคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ณ ภูมิลำเนาหรือที่อยู่ ที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรของจำเลย หรือวิธีการอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร และให้ถือว่าจำเลยทราบนัดโดยชอบแล้ว

(พ.ร.ป.ว่าด้วยวิธีพิจารณาฯ ม.๓๒ ๒.๓)

71

๗. การอุทธรณ์คำพิพากษา

72

